

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 6 fl. 1/2 an
3 fl. 1/2 an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2
an 9 frcs., 1/4 an
4 frcs. 50 cm.
Fiea apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Fôe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un sir garmond:
odată 7 cr., a doua oră
6 cr., a treia oră 5 cr.,
și de fiecare publica-
țiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fôea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaș.

Anul V.

Blaș 14 Septembre 1895.

Numărul 37.

Bánffy.

Ministrul-președinte și-a ținut darea de samă despre activitatea sa și a guvernului înaintea alegătorilor săi din Șimleul-Silvaniei Marți în 10 a lunii curente.

Foile guvernului ne vestiseră înainte, că enunțatiunile premierului ungar au fost statorite înainte într'un consiliu de ministri. Este deci lucru dela sine înțeles, că în acele enunțatiuni se reoglindează vederile guvernului întreg, ér nu numai părerile individuale ale domnului baron Bánffy.

Firesc lucru deci e, ca noi din a noastră parte să așteptăm vorbirea ministrului-președinte drept o manifestațiune de idei și intenții provenite dela guvernul întreg.

Ce a ținut dar baronul Bánffy?

El înainte de toate a făcut o revizuire asupra istoricului venirii sale la putere, și cu multă predilecțiune și iubire de sine a accentuat greutatea situației politice, care a însoțit urcarea lui la fotoliul ministrului-președinte.

Apoi a declarat, că moștenirea înaintașilor săi guvernul parte a dus-o deja în deplinire, parte o va duce. Și în legătură cu asta a accentuat și sperarea sa întemeiată, că ducerea în deplinire a legilor religioase se va întâmpla fără sguđuire și reacțiune.

Continuând și trecând peste multe și diverse cestiuni, premierul a espus planurile guvernului privitoare la viitor.

Și ca efectul vorbirii să fie și mai complet și surprinzător, a declarat ministrul-președinte, că anul viitor va fi în parte covârșitoare consacrat serbărilor milenare. Prin asta s'a decretat *ministrul milenar sub presidența baronului Bánffy*.

Noi din a noastră parte aici vedem punctul culminant al vorbirii dela Șimleu. Alte foi cêrcă airia punctele marcante. Înse noi suntem de părere, că nu putea sôrtea să caracterizeze mai bine stările din Ungaria ca tocmai prin faptul, că Ungaria după o mie de ani a ajuns în dezvoltarea sa culturală și politică numai până acolo, cât în fruntea serbărilor să aibă ca conducător pe baronul Bánffy.

Am puté vorbi multe la acest punct, — dar e de prisos. Cine a urmărit cu atențiune mersul lucrurilor, va pricepe și fără comentariu comicul iresistibil, ce se află în faptul, că serbarea milenară va trebui să se petreacă sub conducerea unui guvern, cum este guvernul domnului Bánffy.

Dar să lăsăm comicul. N'avem motiv, să ne supărăm, înse nici nu suntem atât de réutăcioși, să exploatăm toate slăbiciunile contrariilor nostri. Vor trece ei dela sine, și comicul provocat de dînșii îi va omori, și fără ca noi să insistăm.

Planurile ministrului-președinte, respective ale guvernului privitoare la viitor nu merită să ne ocupăm de ele cu de-amănuntul. Afară de pertractarea bud-

getului altă lucrare de valoare nu ne pune în prospect premierul ungar.

Ne spune, ce e drept, că guvernul intenționează prezentarea proiectelor privitoare la reforma administrației, dar în același timp declară, că desbaterea acestor proiecte o va face numai parlamentul cel nou, care se va alege preste un an. Ce va fi înse atunci, aceea nu o pôte sei de acum nimeni, nici chiar baronul Bánffy.

Are înse vorbirea ministrului-președinte și o parte foarte interesantă, anume când vorbește despre cestiunea naționalităților, ori mai bine țin despre cestiunea românească.

Partea acésta a vorbirii este de un interes deosebit nu pentru cuprinsul ei, ci mai virtos pentru că cel ce a rostit-o, este baronul Bánffy, celebrul fișpan de odinioară al comitatelor Bistrița-Năsăud și Solnoc-Dobăca.

Ministrul-președinte adecă a declarat, că guvernul față cu mișcările române nu intenționează a întreprinde nici un paș extraordinar. Asta fiind că mai ales în timpul din urmă agitațiunile s'au micșorat în așa măsură, încât guvernul se află îndemnat a propune în timpul cel mai apropiat agrăfierea condamnaților pentru astfel de delictes.

Declarațiunea acésta e de mare interes. Pentru că înainte de toate nu e adevărat, că mișcarea națională ar fi încetat. Adunarea poporală din Novembre anul trecut și congresul de na-

Feuilleton.

Mofturi telegrafice.

„Telegraful Roman“ în numărul său publică următoarea elucubrațiune wagneriană-estetică-literară-teologică-națională-canțiană-ortodoxă:

Mofturi d'ale „Unirii“ din Blaș *)

Numele „Unirii“, purtat de „neiatre-utele“, „armonii“ „wagneriane“, audite cu o „piramidabilă“ și „colosală“ prisosință la cea mai recentă adunare românească, a străbătut ca un ecou puternic dela răsărit la apus. Astăzi scie Orientul barbar, ca și Occidentul civilizat, că au și Românii „un Wagner“, a cărui „prea dulci“ și „prea „artistice“ accente sa fermecat inimile tuturor ómenilor „musicali“ din centrul artelor și au „înfiérbintat“ și „creeri cu organizarea deosebită“ ai stina-bililor domni, direcți reprezentanți ai Vatica-

nului Astăzi scie și trebuie să scie totă lumea de pe uscat, și pôte și cea din apă, că nu numai Germanii, dar și Românii au un „Baireuth“. Astăzi trebuie să scie și Chinezii, că nu departe de pétra libertății apare pe sêptemână odată un diar „scientific literar“, care în cel mai scurt timp va schimba de sigur constelația politică a Europei: Germania cea tare, în urma aprigei puteri a celor dela „Unirea“, va trebui, să se plece și să se împartă în principate, cum a fost ea înainte de 1870; regele Italiei cu ministrii și parlamentul cu tot vor trebui mult în *cate-va zile să-și ia catrafusele*: Tóte *acestea* vor trebui să se întâmple întocmai așa, numai pentru-că domni dela „Unirea“ vreu să nimicescă și Germania și Italia *ca să pótă reda întréga putere lumescă* „infalibilului“ și sacralului lor șef — din Roma. Ei sunt dedați să nu alégă nici odată mijlocele, când e vorba de realizarea scopurilor lor.

Mi-a scris un cunoscut din München (München), unde s'a ținut congresul catolicilor din Germania, că s'a întâlnit pe stradă cu nisce ómeni, cari după „usul graiului“ i-s'au părut, că sunt români din Transilvania; erau câți-va din domni dela „Unirea“. Făcând cunoscință cu ei și întrebându-i ce caută priu-

capitala Bavariei, ei au mărturisit, că urmăresc două scopuri:

I. Să cêră audiență dela Ludovic II, regele Bavariei, ca să-i presinte „cea mai mare și cea mai nouă“ creațiune a „Wagnerului românesc“. „Noi scim, — s'au espri-mat ei, — că regele e cel mai mare protector al muzicii wagneriane. Ne vom da silința să-l convingem (sau dacă nu se va puté, să-l învingem), că „Meșterul Manole“ nu e nici cât negru sub unghie inferior ca compoziție lui Lohengrin, Tannhäuser etc. Și „cam sémână“ aceste opere unele cu altele. Ne-am bucura foarte mult dacă s'ar învoi să *patenteze acésta invenție celebră*, apreciată cu destulă cunoscință de cauză din partea „priceputei“ noastre gazete, și dacă eventual ar avé bunăvoința să invite „opera“ noastră să se producă odată înainte Majestații Sale. Acesta e cel dintâiu scop.

Eú (imi scrie cunoscutul meu) le-am spus, că regele Ludovic II a murit de mult: că prin urmare nu mai e în stare, să le patenteze invenția; că în chipul acesta „Meșterul Manole“ atât de apreciat de „regina muzicii clasice“, de „Unirea“, deși sémână cu operele lui Wagner, nu se pôte da în opera regelui din capitala Bavariei; că prin urmare dl Traian Mureșan (care și dirigează și cântă

*) Moft e superlativul absolut dela «carahiosic». — «Unirea» (Veđi Nr. 36 a. c.) e cea mai renumită gazetă papală din Roma „nouă“, orășel al Transilvaniei.

ționalității sunt desmintirea cea mai formală a aserțiunilor domnului ministru-president. E adevărat, că în manifestațiunile externe se poate constata ceva pauză, dar nemulțămirea e mai mare ca ori când, și prin urmare dovedesce o forțe mare neorientare acela, care visează de încetarea agitațiunii, rectius a nemulțămirii dintre Români.

Dacă totuși ministrul-președinte află sosit momentul pentru a propune Regelui agratierea condamnaților nostri, asta trebuie să aibă alt motiv, ăr nu cel spus de Bánffy.

Nu suntem noi optimiști. Nu așteptăm noi, ca străinătatea să vină și să ceară îmbunătățirea sortii noastre. Nici în faptul guvernului nu suntem aplicați a descoperi îndată cine scie ce concesione și umilire.

Înse fără a voi să fim optimiști, credem a pute afirma, că declarația ministrului-președinte privitoare la cestiunea română în special este un semn al timpului și o dovadă învederată, că domni de la putere nu se mai încred orbiș în putere, ci că simțesc lipsa unei liniștiri a spiritelor, și mai virtos simțesc, că cestiuni mari, cari taie în viața unui popor, nu se pot deslega cu forța și cu temnița, ci numai cu blândetă, ecuitate și dreptate.

Asta o vedem noi în declarația premierului ungar.

Ce va mai fi în viitor, asta se va vedea.

Ministrul Bánffy între alegătorii săi. — De septemăni întregi au trimbitat foile oficiose și semificiose, că ministrul Bánffy va călători la Șimleul Silvaniei spre a face o dare de samă înaintea alegătorilor săi. Fiind poporațiunea Șimleului în mare parte română, ministrul și-a ales de ziua a vizitei o serbătoare românescă, adică ziua de 10 Septembrie.

Deși întreg aparatul oficios a fost pus în mișcare, totuși ovațiunile n'au reușit, pe

cum se așteptase. Ele au fost oficiose, dară nu însuflețite.

În discursul său ministrul-președinte a espus programul de acțiune al guvernului. El declară, că ține pactul dualistic din 1867. Guvernul se va sili a delătura neîncrederea unor confesiuni față de reformele bisericesci, ce se eșecută, și a vota cele restante. Criza economică a influențat asupra finanțelor statului, dară ecubiliul financiar nu e periclitat. Parlamentul se va ocupa de dispozițiile pentru serbarea milenului, de reforma administrativă, judicatura curiei în afaceri electorale și procedura în cauzele criminale. Se vor tracta cestiunile pendente cu Austria. Ce privește cestiunea naționalităților, adevorîntim părerea, că pentru înfrinerea agitațiunilor socialiste și naționaliste ar fi a se face anumite dispozițiuni de drept penal. Nu încape îndoială, că atât pe terenul socialist, cât și în cercul naționalităților, ce locuesc în patria noastră, se află agitatori fără suflet, cari conduși mai mult de vanitate orî de pofta de a juca rolă, nu arareori înse de interese materiale josnice, ceară a provoca nemulțămiri între naționalități și a ațța pe conaționalii săi contra patriei comune și a ideii de stat magiar prin gravamine închipuite și promisiuni mincinoase și a umplé lumea cu tinguirile pretinselor naționalități oprimate. Este incontestabil, că atari agitațiuni vor afla și resunet în poporul neespert. Trebuie să avem înse încredere în cuminția poporului, care va vedea în fine, că are de lucru cu profeți falși și agitatori. Pentru aceea regimul nu are de cuget a propune parlamentului votarea de măsuri excepționale față cu agitatori, ceea ce nu împedecă înse urmărirea cu atențiune a agitațiunilor și acolo, unde e lipsă, aplicarea dispozițiunilor legale punitive față cu agitatori. Dacă agitațiunile ar lua dimensiuni așa de mari, guvernul nu va întârția a propune măsuri legale severe contra agitatorilor. Sperază înse, că de acestea nu va fi lipsă. Calumniile țesute spre a ațța pe locuitorii de limbă nemagiară contra ideii de stat magiar și a discredita în străinătate statul ungar încep

a nu mai prinde. Cu această deșteptare agitațiunea își perde influința, și astfel nu este necesar a se aplica contra ei măsuri excepționale. *Ba această îmbunătățire a situațiunii servește regimului ca motiv, ca în curând să propună agratierea mai multor întemnițați, condamnați pentru atari agitațiuni.* Apoi espune reformele pentru promovarea intereselor agricole și comerciale. În cestiunea congruel constată, că este în curgere conscrierea beneficilor ecclesiastice, și sperază, că încă în decursul acestui an se va începe regularea. Spre realizarea autonomiei catolice va face propunere Monarchului pentru convocarea unui congres.

După terminarea discursului a urmat recepțiunea, dela care au lipsit deputațiunile clerului romano-catolic și greco-catolic.

Momentul cel mai interesant din vorbirea ministrului Bánffy este fără îndoială propunerea de agratiere a condamnaților nostri politici. Cu așteptarea acestei propuneri se ocupă întrégă presa. Foile amice guvernului felicitază cabinetul pentru ideea agratiării, dic înse, că nu vor fi agratiati toți condamnații, ci numai aceia, cari au luat parte la mișcările naționaliste mai mult amăgiți de agitatori. Ca motiv al agratiării se aduce liniștea, ce a început, să domnescă între naționalități. „Magyar Hirlap” susține, că deja s'a făcut propunerea de agratiere și acesta la întervenirea guvernului României. Se dice, că guvernul României ar fi notificat ministeriului de externe Austro-Ungar, că până ce temnițele sunt pline de Români condamnați pentru delictes politice, până atunci nu se poate aștepta nici în România liniștirea spiritelor în cestiunea națională. Ministrul de externe Goluchowski, care voesce a trage și România în cercul întreitei alianțe, a influențat asupra guvernului magiar, ca să propună agratierea Românilor. Noi o credem acesta. „Budapesti Hirlap” agratierea o privește de o urmare a întrevederii dela Ischi a Monarchului nostru cu regele Carol. Or care ar fi motivul propunerii de agratiere, ea în interesul binelui comun este binevenită, dacă se va estinde la toți condamnații poli-

în același timp solo din potpourri) ar face mai bine dacă se va lăsa de idea de a cânta în Baireuth-ul german, și se va mulțami cu Făgărașul.

Le cetiam de pe față — adaugă cunoscutul meu — grozava lor decepțiune; „Măi — dice unul mai înfumurat d'între ei — cum să nu se potrivescă „logica” noastră din Blas, „în privința muzicel” cu „logica” ómenilor cu cunoscințe muzicale din alte părți?; *Toți nu pricep absolut nimic*; era sormanul de Ludovic II, care singur cu creeri lui ar fi fost în stare și în órele lui de pe urmă să aprecieze gradiositatea „neîntrecutului nostru fêt”. E trist, dar cu opera am cam sfetit-o; să ne vedem de celălalt scop măreț și politic și bisericesc”.

II. După ce s'au recules din amara lor supărare, unul d'între ei — așa îmi scrie cunoscutul meu, — îmi puse următoarea întrebare: „Nu scii: Șefii congresului catolic s'au depărtat pe la rezidențele lor? Am dori, să întinim pe câți va d'între dinșii, căci am avé să le facem unele propuneri isvorite „din logica” noastră a celor dela „Unirea”, propuneri, cari le-ar asigura pe deplin succesul, cu redobândirea puterii lumesci a papei, ăr în linia a doua ar face pe tot muritorul din lume, să admittă dogma despre infalibilitatea papei”.

La aceste vorbe cunoscutul meu din München a rămas înmărmurit: Nu putea nici

decum să pricepă în împrejurările actuale politice ale Europei „logica” „curiosă” a d-ior dela „Unirea”, cari se grăbiau, să întindă mână de ajutor episcopilor catolici, cari se într'uniseră la Fulda, ca să schimbe constelația Europei. „Atât-a înse am putut constata — îmi scrie el. — că scopurile celor dela „Unirea” și a celor din Fulda erau identice.

Înmărmurit, îi întreba eu, dar V'ati gândit D-Vostră serios la planurile, ce le aveți, ori sunteți încă tot sub puternica impresie a „corului peregrinilor” din „Meșterul Manole”, pardon, am voit să dic din „Tannhäuser”?

„Ce te miri — răspuse rēstit unui mai înfumurat, — se înțelege, că serios ne-am gândit. Se vede, că dta ai altfel de creeri, de aceea nu pricepi „logica” noastră? Ce cređi, că nu ne va succede nici nouă, dacă nu le succede episcopilor catolici? Să fi sigur, că ne succede, căci étă ce-am făcut noi, cei dela „Unirea”: Procedēnd numai după „logica” noastră, de când ne ocupăm cu ideile mărețe desvoltate de episcopii catolici, noi cei dela „Unirea” n'am mai angajat în tipografia noastră decât culegători de litere, născuți și crescuți în „Fulda” căci aceștia în tot cazul nu vor pute culege „Tilda” în loc de Fulda. Veđi, Domnule, asta e cap, nu glumă.

Mai e un diar în Transilvania, îi dice „Telegraful român”, care nutresce uu ortodocism încarnat, și care, ca și dta, nu vre

să înțelgă, că noi, cei dela „Unirea”, a redăm papei puterea lumescă.

Dar i-am și făcut-o în timpul din urmă: S'a întimplat, că culegătorii dela „Telegraful român”, ortodocși, cum sunt ei, n'au prea ținut cont de locul sacru, de „Fulda” și au cules „Tilda” în loc de „Fulda”. Eróra asta de tipar a trecut-o cu vederea și corectorul. Scii, ce le-am făcut? Le-am documentat, după cea mai incontestabilă logică „originală” de a noastră, că concludiunea scosă din această eróre de tipar este, că dnu dela „Telegraful român” nu scii geografie.

„Er am rămas încerenit — îmi scrie cunoscutul meu, — Adevărat cap bulgăresc: Să deducă ei d'întro eróre de tipar nescința geografică nu a culegătorilor, nici a corectorului, ci a redactorilor. Auđi acolo! o astfel de logică e posibilă numai în „Baireuthul” românesc! Eu leș spusei, că ei au făcut o săritură iesuitică în logică, și că d'întro eróre de tipar numai o apucătură iesuitică poate conclud nescința (de altfel la ei scopul sfintesce mijlócele).

Din aceste vorbe ale mele observă ei, că eu am altă „logică” în capul meu și că înclin spre părerea „Telegrafului român”.

Din această cauză unul d'între ei se adresa rēstit cătră mine: Ei bine dic, aprobi dta purtarea „Telegrafului român” și logica lui în cestia „infalibilității”? Auđi acolo, în secolul luminilor să mai existe ómeni, cari

ci. Cu principiul machivistice de a divide și de a face distincții între condamnați, Köffy nu va secera glorie.

O epistolă a lui Pázmány Dénes. — Metz 7 Septembrie. — Am venit aici, să văd, cum serbeză Germanii în Alsația-Lotaringia jubileul de 25 ani al anexiunii. Cu prilejul acesta am privit nițel împrejur, că ore germanizarea în provinciile acestea odinioară franceze ce progres face? Atâta au vorbit despre tema acesta acum atât în Paris, cât și în Berlin, cât am aflat, că va fi interesant, să mă conving în persoană despre starea lucrurilor. Am fost în Strassburg; m'am oprit pe câteva momente în Saverne, Saarburg. Și acum de două zile privesc în Metz la acest popor asuprit, care hotărât până la moarte se luptă în contra unei forțe uriașe, ca și care nu s'a desvoltat nici odată și nicăiri. Ceea ce am esperiat aici, întrece și rezistența irlandeză. Nu, Alsațianii și Lotaringianii nici odată nu se vor face Germani!

„Ce privesc serbările jubileului de un pătării de veac, acelea aici au fost exclusiv militare, în cari afară de lumea oficiosă nimeni nu a luat parte. Dar nu cred, că pe airia în Alsația-Lotaringia se vor fi aflat între indigenii de aceia, cari rumperea sa dela Franța să o fie serbătorit în formă de petreceri. Cijale, da, de acesta au avut parte din destul; vedeți aci în 2 Septembrie nu un ochi femesc, care a plâns. Era bărbații toți priviați cu pumnul strâns la miltia, care ieșise la paradă. Toți adeverații Alsațiani și Lotaringiani gândesc la revanche și trăesc numai în sperarea aceea, că vor muri ca Francezii.

„Zădarnică e ori ce scriptitare despre germanizarea Alsației și Lotaringiei. Nu stă de loc, că aci germanizarea ar fi progresat macar loc de un paș. Lustruirea, da, aceea e germană. Violenta în privința acesta nu cunoșce margini. Tote inscripțiile oficiose sunt exclusiv germane; numirile stradelor în cetăți, titulele oficiilor, — ba și cele mai multe table de firme, căci organele administrative nu sufer altele, mai ales nu conced neguțătorilor, să expună table nouă franceze

de firme, ori să reparaze tablele cele vechi franceze. Întreg contactul oficios trebuie să se întimple în limba germană, în școlile populare învățarea limbii franceze este oprită; în comune curat franceze, unde nu vorbesc o borbă germană, învățători imigrați învață pe prunci exclusiv în limba germană. În școlile mediilimba franceză poate să se propună numai în 4 ore pe săptămână, era literatura franceză de loc. A folosi manuale de școlă franceze nu este iertat. Geografia, istoria se propune în direcție antifranceză. La universitatea din Strassburg pe cultivarea Burschenschafturilor germane se pune grije mare.

„Dar unde cuvintul german de forță nu poate pătrunde în Alsația și Lotaringia, — aceea e preoțimea catolică. Acesta e exclusiv franceză în toate fibrele sale. Toți preoții catolici se îmbracă și acum în chip francez, predică și se rogă în limba franceză. În seminarele din Strassburg și din Metz nici poveste nu e despre limba germană. La Iudei și — durere — și la protestanți rezistența împotriva limbii germane e deja mai mică; Prusia protestantă deprinde și aci o anumită atracție asupra coreligionarilor săi.

„Imigrația germană se favorizează în tot chipul în Alsația și Lotaringia. Pe lângă miltia cea cam de 100,000 de omeni se sustine o oște de oficiali numeroși și bine platiți. Pensioniștii germani se împartășesc în favoruri materiale, dacă vin, să locuască aci. Neguțătorii, industriașii primesc ajutoare. Așa populațiunea Alsației și Lotaringiei, carea în 1871 scăduse la 1½ milion, astăzi se apropie de 2 milioane, între cari sunt mai mulți de 300,000 de imigrați. Acești 300,000 de Germani sunt aceia, cari dându-se de Alsațiani și Lotaringiani vestesc germanizarea Reichslandelor. Apoi mai sunt și câțiva renegați, ca p. es. baronii Zorn de Bülach, dintre cari unul e viceguvernator în Strassburg.

„Împăratul german a cumpărat un dominiu în Urville într'un ținut curat francez și a petrecut acolo în mijlocul Lotaringiei deja de două ori câteva săptămâni. Dar exemplul acesta din aristocrația germană nu l-a imitat

nimeni. Se vorbește, că pe cum în Posen, așa și aci Germanii vor expropria pe proprietarii de pământ.

„Presa alsațiană-lotaringiană e legată. Nici o singură foie nu poate să apară numai în limba franceză, ci cel mult în două limbi, înainte cu text german. După ce între astfel de împrejurări scriitorii cu spirit de neatfirnare au emigrat, presa alsațiană-lotaringiană de astăzi se află în mâni de agenți germani și de aceea nu are nici o auctoritate.

„Schimbarea numirilor de localități pe germanesce, pe cum odinioară în Ungaria, așa acum în Alsația-Lotaringia merge până la paroxism. Din Thionville s'a făcut Biedenhofen, din Armanvilliers Armanweiler, din Courielles Kurzl și așa mai departe.

„Înse toate apucăturile acestea și persecuțiile furioase sunt zădarnice. Alsația-Lotaringia e franceză și astăzi și așa rămâne în veci.“

Förte bine i-se șede lui Pázmány mila de cei asupriți. De ce nu vede el și acasă tot așa de limpede? Epistola lui din Metz cu câteva schimbări ar pute să se traducă förte bine de pe stările din Alsația-Lorena pe stările din Ungaria. Ar pute să vadă atunci dintr'însa șovinismul magiar, cât de zădarnică e tendința lui de a magiarisa pe Români.

Revistă bisericească.

Roma.

Sfinția Sa a publicat în 7 a c. o enciclică, în care recomandă devoțiunea Rosariului îndemnând pe credincioși, să reciteze rugăciunile îndatinat la rosariu pentru întorcerea disidenților la unitatea catolică și pentru alinarea amărăciunilor, cari le pot aduce zilele proxime.

Italianii prin serbările, ce le vor aranja la 20 Sept. în Roma, vor să demonstreze în contra Pontificatului. Lumea catolică tot în aceea-și și va demonstra prin rugăciuni cătră tronul ceresc pentru triumful bisericii și al adevărului și pentru convertirea inamicilor religiunii.

să nu recunoscă infalibilitatea papei? Ce grozav anachronism?!

Este drept, că noi, cari am studiat în colegiul din Roma, n'am avut, de unde ceti, și cu atât mai puțin pricepe pe Cant. Scrierile acestuia „Kritik der reinen Vernunft“ și ca deosebire „Kritik der praktischen Vernunft“ nu fost considerate de superiorul nostru „infalibil“, ca eretice, și din această cauză nu era permis, să ne ocupăm cu ele. Ba l-a mai pus n'aiba pe prostul ăla de Cant, în loc să scrie *latinesce*, să scrie *nemțesce*. A-odă neghiobie! Audi caraghiosic! Ce ne trebuie nouă un neam prost, când avem pe infalibilul Tomas de Aquino?! Dar, scurtă vorbă: Admiți infalibilitatea papei ori nu?

La această întrebare förte energică răspunse cunoscutul meu: Nu, și nici odată și vă voi dovedi până la evidentă, că logica Dv. trebuie să aibă de isvor nisce „creeri excepționale“, pentru că e cât se poate de nelogică.

Voi susțineți — continuă cunoscutul meu, — că dacă D-deu e infalibil și papa e infalibil. Apoi ce cap aveți voi în seculul XIX?

Să analizăm puțin consequența silogismelor: În creștinism D-deu, ca perfecțiune absolută, e sfint, și prin urmare și infalibil; așa dar în dogmatica creștină este o judecată a priori (cum l-ar dice Cant): D-deu e

infalibil. Asupra acestui sfint principiu nu mai încape indoelă.

Tot în creștinism, D-deu e în trei persoane: Tatăl, fiul și Duchul Sfint — er o judecată a priori, asupra căreia nu se discută. Silogismele s'ar succede în chipul următor:

Silog. I. D-deu (Tatăl) e infalibil, Fiul e D-deu. Fiul e infalibil.

Silog. II. D-deu (Tatăl) e infalibil, Duchul Sfint e D-deu, Duchul Sfint e infalibil.

Silog. III. Tatăl, fiul și Duchul Sfint sunt infalibili. Tatăl, fiul și Duchul Sfint constituie Sf. Treime, Sf. Treime e infalibilă.

Nunc venimus ad fortissimum: La logica caraghiosă, care există și în capul dlor dela „Unirea“.

Silog. IV. D-deu e infalibil, Papa e om. Papa e infalibil.

Unde e aici terminul mediu?

Și cei din Dahomei sunt în stare să observe *colosala săritură* dela Dumnezeu la om.

Logica noastră și a lui Cant dice:

Toți omenii sunt falibili, papa e om, concl: papa e falibil, dar nu infalibil.

Puteți Dv. cei dela „Unirea“ să vă seranfuțiți, cât vreți, dar logica acesta nu o puteți suci, nici dacă ați scula pe Loyola din mormint.

Și să vă mai spun ceva: Cine a cetit „Die goldene Legende“ și „Die Geschichte der Päpste“ de Corvin — o carte istorică

în adevăratul înțeles al cuvintului, — nu poate decât cel mult să vă *compătîmescă*; acela are orore de „infalibilitatea“ „unui om“, — fie el și papă.

Dar scim noi, unde ați voit s'o scoteți cu ridicula Dv. logică:

Silog. V: Papa e infalibil, Noi cei dela „Unirea“ suntem papiști, Noi cei dela „Unirea“ suntem infalibili.

Va hi, — ar dice românul cu minte, dar nu se prea coc strugurii. O astfel de logică ar căde mai mult în domeniul psihiatriei.

În ce privesc lecția de estetică, cari ne-o dau „ridiculoșii infalibili“ dela „Unirea“, avem următoarele de observat: Nu toate faptele în lume sunt estetice; istoria papilor de Corvin probază fapte neestetice sevărșite de cei, cari au fost infalibili. De acolo, de unde n'a fost, poți să scoți estetică?! Pote după „logica“ D-vastră.

Maî bine să vă dăm noi un sfat: Episcopii din Tilda v'au denumit gazeta: *Cel d'întăiu organ de apărare al episcopatului în frunte cu infalibilul*. Am cetit în „Neue Freie Presse“ din 8 Septembrie nou, Nr. 11149 pag. 4, că papa intenționează să facă un protest în 20 l. c. contra aniversării, ce s'a proiectat, prin care se va serba luarea Romei prin trupele italiene. Dv. sunteți convinși, că fără Dv. dnii dela „Unirea“, ori-și-ce

Austria.

Catolicii cehi au ținut în 9 și 10 a. c. un congres la Przbřram după norma congreselor catolice din Germania, la care au participat clerul înalt boem în frunte cu arhiepiscopul de Praga, cardinalul Schönborn, înalta aristocrație și o mulțime de preoți și alți credincioși. Președinte al congresului a fost aciatat prințul Ferdinand Lobkowitz, era de vicepreședinte canonicul Hora din Praga și primarul Mixa. Prințul Carol Schwarzenberg între strigăte de „Slava” a fost proclamat de președinte de onoare. S-au trimis telegrame omagiale Pontificelui și Monarchului nostru. Profesorul Havranek a vorbit despre tema „Religiune și patriotism” arătând, că numai unde domnesce iubirea de Dumnezeu și iubirea deapropelui, poate fi vorbă despre adevărata iubire de patrie. Dr. Honsky vorbind despre cestiunea socială a accentuat, că spre sanarea relelor sociale-materiale e de lipsă a se vindeca relele morale, de cari suferă societatea modernă. În a doua zi prințul Frideric Schwarzenberg se ocupă în un frumos discurs de ameliorarea sortii poporului agricol. El a zis: „Viitorul națiunii zace pe umerii țeranului. Dacă țeranul își perde și credința, e gata cu națiunea.” Între cauzele lipsei de organizare între țerani numără și certele politice de partid, cari îi divid și abstrag dela interesele lor. Profesorul Kovarz a vorbit despre indiferentismul religios, care se propagă în școli, deși știința fără credință este necompletă, și moralul fără religie e lipsit de fundament. Secretariul distric-tual Janku espune terenele, pe cari are să se organizeze catolicii. În sensul vorbirilor s'au luat și resoluțiunile.

În cuvîntul de închidere președintele dorește activitate zelosă pentru realizarea rezoluțiunilor luate de congres.

Franța.

Francmasonilor, cari dispun adî de destinele republicii, le-a succedat a efectui aducerea unei legi, în virtutea căreia banii bisericii să fie administrați de stat și nu de curatoratele bisericesci. Esecutarea acestei legi cauză multe greutăți preoților și e totodată păgubitoare pentru biserică. Din această cauză arhiepiscopul de Toulouse în o reprezentațiune către nuntial apostolic din Paris enumără toate stricăciunile cauzate prin noua lege și-l rîgă, să intrevină la Papa spre a da inviațiunii episcopatului francez îndreptându-l la o procedură comună contra acelei legi.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dintre nouăle reforme poporul până acum mai puțin s'a ocupat de conducerea matriculelor civile. Acum s'a convins, că matriculele civile pun sarcini nouă pe comune, din care cauză este nemulțumit cu ele. Pe cum cetim în „M. All.”, reprezentanțele comunale în mai multe locuri au denegat prestarea localului pentru matriculele civile și pentru închierea căsătoriei civile; în altele au interzis notarilor comunali, — altcum destul de ocupați, — primirea oficiului de conducători ai matriculelor. Făcându-o această poporul s'a folosit de un drept al său, căci conducătorii matriculelor nu sunt oficiali comunali, ci oficiali de stat, prin urmare statul are să-i plătească și provadă cu cele de lipsă. Unde nu cedeză comunele, cedeză statul. Ministrul Perczel a și dat un ordin confidențial, în care dispune organelor subalterne, ca acolo, unde comunele nu dau local pentru matriculele civile, să nu se forțeze lucrul. Ca rubrica matriculelor civile să nu crească de-odată prea tare în bugetul statului, permite ministrul, ca matriculele civile să se conducă în locuința pri-

vată a notarilor și tot acolo să se închie și căsătoriile civile. Oare cât timp va fi condus ministrul de acest spirit conciliant?

Austria.

Sciut este, că actualul cabinet austriac este numai un cabinet provisor, și că după deschiderea corpurilor legiuitoare, care se apropie, are să urmeze constituirea cabinetului definitiv. Opiniunea publică susține, că în fruntea noului cabinet are să stea contele Badeni, actualul guvernator al Galiției. Foile publică deja catalogul întregului cabinet, dară știind, că în Austria nici o partidă parlamentară nu dispune de majoritate absolută, am putea preface, că și cabinetul Badeni va fi efluxul unei coalițiuni, și pe ministrii pentru diversele resorturi îi vor designa cluburile coaliate.

Agitațiunile pentru alegerile comunale din Viena se continuă cu patimă atât din partea liberalilor, cât și din a social-creștinilor. În consiliul comunal disolvat social-creștinii au fost în majoritate. Sperăm, că alegerile, cari vor fi în săptămâna viitoare, vor avea de rezultat o majoritate covârșitoare a partidei creștine sociale.

Germania.

Cu ocaziunea aniversării luptei dela Sedan împăratul a judecat aspru tendințele subversive ale social-democrațiilor. Este probabil, că de aici înainte se va purcede cu mai multă rigore față cu presa socialistă, și se vor lua măsuri excepționale în contra socialiștilor.

Centrul parlamentar de nou va prezenta corpurilor legiuitoare proiectul de rezoluțiune pentru abrogarea legilor contra ordurilor religioase.

Maiestatea Sa Monarchul Austro-Ungariei a sosit Lună la Stettin spre a asista la manevrele armatei germane. Monarchului nostru i-s'au făcut o primire de tot cordială și ovațiuni grandioase. Presa în visita, ce o face Monarchul nostru celui german, privește o nouă dovadă despre durabilitatea întreitiei alianțe, care este o puternică garanță a păcii europene.

Programele gimnasiilor românești pe anul școlastic 1894/5.

(Fine.)

II. Raportul al XXXII-lea despre Gimnaziul superior fundational din Năsăud pe an școl. 1894/5 arată, că pentru trebuințele personale și reale ale gimnaziului în 1894 s'au spesat din fondul central școlastic al distric-tului Năsăud 18.082 fl. 24 cr. Direcțiunea gimnaziului a administrat mai multe fonduri și fundațiuni, ce servesc pentru ajutorarea studenților în cas de morb, pentru recuzite de învățămînt, pentru bibliotecă, ajutorarea școlariilor și alte lipse. Din cronica gimnaziului aflăm, că profesorul Dr. A. P. Alexi, în urma unui morb greu s'a pensionat; tinerimea s'a mărturisit și cuminecat numai în postul Pascilor, nu și în al Crăciunului, cum e datina laudabilă la gimnaziul din Blag. Corpul profesoral constă din 1 director, 13 profesori ordinari, 1 disponibil și 2 practicanți. Din planul de învățămînt apare, că limba română se propune în 24 ore (cu 4 mai mult de cât la gimnaziul din Blag), pe când cea magiară în 27. Mijlocele de învă-

protest al papei e zădarnic. Grăbiți-vă deci cât mai curînd și dați-i puternicul Dv. ajutor, ca în chipul acesta să-i puteți reda infalibilității puterea mult dorită lumescă. Noi suntem siguri, că cum Vă vor vedea, trupele italiene se vor ascunde și întrîga triplă alianță va deveni o ruină!

* * *

Lucrați, cum voiti, înse fiți consecuenți cu „logica” Dv. și a celor din Tilda.

Înainte de a închia să Vă mai spun una și bună: Un preot greco-catolic, a întrebuit nisce espresii nepotrivite la adresa autorității, care îl suspendase. Protopopul gr.-catolic (dôr nu-l veți confunda cu Măneguț?) auzise espresiuile și l-a pîrit secretariului autorității. Acesta — om mai cu minte, fiind că era din vremea mai veche și mai avea și un temperament flegmatic și liniștit — a zis cu sânge rece: „Dôr' n'o va face”.

* * *

Așa dicem și noi: Dôr' n'o veți face.

Ortodocsul.

Am reproduș întocmai și fără intreruperi, fără comentariu. Interpunctia n'am schimbat-o de loc. Noi ne cunoșcem publicitorilor și scim, că cetitorii nostri fără comentariul nostru își vor fi rostii judecata.

Această judecată va fi pentru auctorul acestui „operat” satisfacțiunea noastră.

Noi adresăm din a noastră parte redacțiunii „Telegrafului” următoarele întrebări:

1. Din ce incident a publicat foia aceasta?
2. Cui a crîdut, să facă serviciul prin publicarea ei?
3. Pentru ce public a scris-o?
4. Ce scop a urmărit cu publicarea ei?
5. Ce crede, că a ajuns prin foia aceasta?
6. Unde se află spirit în publicațiunea lor?
7. Unde se află într'însa cele mai elementare reguli ale unei scrieri?
8. Unde se află într'însa nu „logică”, dar „bun sens”?
9. Cum de „culegătorul” în loc de „Baireuth” de 3 ori n'a pus măcar odată din „erore” corectul „Bayreuth”?
10. În care lexicon grecesc ori latinesc au găsit dnii dela „Telegraful Roman” numele „Tomas”?

La aceste dacă va răspunde „Telegraful”, suntem gata a ne lăpăda chiar și de infalibilitate!

Cât e pentru auctorul foitei, îl recomandăm Consistoriului mitropolitan din Sibiu, ca să-l plaseze în casa cea mare roșie de lângă Cibin.

imot s'au înmulțit parte prin donare, parte prin cumpărare. Stipendiații au fost 7 școlari cu suma de 650 fl. din diverse fundații. Primirea școlărilor pe 1895/6 se face în 1, 2 și 3 Sept.; în o clasă nu pot fi primiți mai mulți de 60 școlari. Școlarii au să plătescă câte 9 fl., anume câte 3 fl. didactru, 3 fl. la fondul de pensiuie profesoral și 3 fl. pentru fondul morboșilor, bibliotecii și de reparate. Se însiră cărțile scolastice introduse pe 1895/6, ceea ce luăm la cunoștință cu plăcere. Examenul anual s'au ținut din 14-28 Iunie, cel de maturitate scripturistice în 16-22 Maiu era cel verbal în 21, 22, 23 și 24 Iunie. La examenul de maturitate au fost admiși 30 studenți absoluiți, dintre aceștia numai 11 au fost declarați maturi, era cealaltă relegați la repetiția examenului, 10 după trei luni, era cealaltă după un an. S'au înscris la gimnasiu 274, din aceștia au rămas până la finea anului scolastic 262. După confesiune au fost gr. cat. 202, gr. or. 14, rom. cat. 2, luterani 2, israeliți 2.

Ca și în programa gimnasiunii din Blaș, lipsesc și în acest raport „Disertațiunea”, prin care s'ar tracta mai pe larg și științifice cutare cestiune importantă din sfera instrucțiunii din școlile medii. Asemenea lipsesc consemnarea temelor din limba română asemnate școlărilor din clasele superioare. Din aceste teme am puté conchide la spiritul, de care sunt predomniți profesorii de limba română.

III. *A XXXI-a Programă a gimnasiunii mare public română gr. or. din Brașov, a școlii comerciale și reale și a școlilor primare împreunate cu gimnasiul pe an. scol. 1894/5 publicată de Virgil Oniș directorul școlilor medie. În locul îndatinatelor disertațiuni raportul școlilor din Brașov cuprinde până la pag. 40 patru cestiuni pedagogice discutate de corpul profesoral în conferințe, anume: tratamentul escepțional ca mijloc disciplinar de V. Oniș; „Higienea ca obiect de învățămînt în școlile medii” de prof. Dr. I. Blaga, care s'a și introdus pe ei a VI-a cu 2 ore pe săptămână; „Cestiunea ocupațiunii private a școlărilor spre a-și câștiga o independență în lucrările lor” de V. Oniș; „Plan de învățămînt pentru limba latină la gimnasiul gr. or. român din Brașov” de prof. V. Goldis. Cestiunile au fost tractate de dnil profesori cu diligență și cunoștință de cauză; pentru aceea merită să fie cetite și imitate din partea colegilor și dela celelalte gimnasioni românesce.*

Personalul didactic la gimnasiu a constat din 1 director, 9 profesori ordinari, din 1 profesor provisor și unul suplent; la școala comercială și reală din 8 profesori ordinari, 2 suplenți și 4 secundari.

Limbeii materne s'au dat 27 ore, ér celei magiare numai 23, pe când la celelalte gimnasioni române orele de limba română au fost cu mult mai puține decât cele pentru limba magiară. Temele din limba română date școlărilor ca lucrări scripturistice au fost bine alese și acomodare a-i deprinde în toate genurile literaturii.

Din inovațiunile dela școlile medii amintim, că auctoritățile au sistemizat salariul profesoral în mod definitiv, anume pentru profesorii definitivi 1200 fl. cu cinci quinquenale de câte 100 fl. și bani de cuartir 200 fl. Directorul are 1500 fl. salariu și 300 fl. de cuartir. Profesorii provisorii au câte 900 fl., ér cei suplenți câte 800 fl. fără alte emolumente.

S'a clasificat *colecția numismatică*, și s'a pus basă la muzeul istoric-filologic. În edificiul gimnasial și în sala de gimnastică s'a introdus gasul aerian. Din fundațiunea Ionciovici s'a înființat un mic internat, în care au fost plasați 3 studenți. Biblioteca școlilor medii conține 5343 opuri în 6353 volume și 1812 fasciculi; în decursul anului s'a sporit cu 231 vol. și 126 fasc. Ce privește împlinirea datorințelor creștinesce, școlarii gr. or. și gr. cat. s'au mărturisit de 2 ori pe an, dară la biserică preste Iernă nu au fost duși nici în Dumineci și serbători, ci au asistat numai la esortațiunile ținute în gimnasiu. La gimnasiu au fost înmatricu-

lați 325 școlari, la reale 148, éră la comerciale 88, deci la școlile medii au fost 561. La școala primară de copii s'au înmatriculat 402, la cea de fete 236. La școala de repetițiune au fost băieți 47, fete 43. Suma totală a școlărilor înmatriculați la școlile centrale în 1894/5 a fost de 1289 școlari.

Dela gimnasiul din Beiuș și cel din Brad nu ne-au venit până acum programele pe anul scolastic 1894/95.

Colecta pentru gimnasiul din Blaș.

Suma din nrul 36 fl. 23307.83

M. Linul învățător în Rebrin-

sóra a colectat dela:

Dr. Const. Pop	lei 15.—	
N. Purcaria	5.—	
N. Tâmpian	5.—	
N. Dragoș	5.—	
Vas. Mossora	5.—	
I. G. Păclea	4.—	
Fr. Cossuta	3.—	
M. Linul	5.— fl.	22.96
Sama fl. 23330.79		

Convocare.

Conform § 21 din statutele Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, și în sensul concludului adus în ședința comitetului despărțimintului XXIX (Mediaș) din 1/13 Iunie a. c., prin această se conchémă adunarea generală a acestui despărțimint pe ziua de 10/22 Septembrie a. c. 11 ore ant. mer. în Mediaș la hotelul „Strugurul de aur” sala Nr. 2, la care se invită toți membrii despărțimintului, inteligența și poporul român din Mediaș și jur, pe cum și toți amatorii literaturii și culturii poporului român.

Programa:

1. Cuvîntul de deschidere prin presidiu.
 2. Raportul comitetului despre activitatea sa dela ultima adunare generală și până în prezente, și despre starea morală și materială a despărțimintului.
 3. Alegerea unei comisii de 3 pentru scontrarea casei despărțimintului.
 4. Alegerea unei comisii de 3 pentru incassarea taxelor dela membrii vechi și noi, spre care scop se suspinde ședința pe 10 minute.
 5. Raportul comisiiilor de sub punct 3 și 4.
 6. Statorirea budgetului pe an. 1896.
 7. Disertațiuni.
 8. Statorirea locului pentru ținerea adunării generale în anul 1896.
 9. Propunerii eventuale.
 10. Închiderea ședinței prin presidiu.
- Mediaș, 3 Septembrie 1895.

Ioan Moldovan
protop. și direct. desp.

Noutăți.

Concurs. La parochia *Băla* din protopopiatul Pogăcelei s'a scris concurs cu terminul 1 Octobrie n. 1895. Emolumente sunt următoarele: a) Casă parochială de lemn cu 3 încăperi, coperită cu paie, în stare slabă. b) Culină de vară coperită cu scânduri. c) Șură coperită cu paie în stare bună. d) Grânariu. e) Staul pentru 8 vite și altul pentru cai. f) Celariu de piatră. g) Șopru pentru caré. h) Trei cotete, tóte în stare de mijloc coperite cu paie. i) Doué coșuri, unul de lețe și altul de nuele, în stare bună. j) Porțiune canonică 58 jugere 53° cu venit curat 120 fl. 64 cr. v. a. și anume: a) arătoriu 35 jug. 54°□, b) grădină 755°□ loc interu; c) rit și finaț 19 jug. 1282°□; d) pășune 1 jug. 350°□; e) nefolositoriu 1 jug. 812°□. l) Dela 200 familii câte o di de lucru cu intertențiunea preotului; m) Stola îndatinată.

Stațiuni docentale și cantor-docentale. Cu terminul de 30 Septembrie n. s'a scris concurs la stațiunea docentală *Calvaser* din tractul Sibiului cu emolumente 300 fl. din repartițiune, cuartir și lemne de foc, la staț.

doc. *Spálnaca* în protopopiatul M.-Uiórei cu emol. 300 fl. din cassa școlii și cuartir, la stațiunile cantor-docentale din *Pata* și *Ghirișul român* în protopopiatul Coșocnei cu emolumente pentru *Pata* 188 fl. din repartițiune, 30 metrete cucuruz, 30 de țile de lucru, din stolă 19 fl., din magazinul școlii 24 fl., regalități 33 fl. și cuartir, pentru stațiunea din *Ghirișul român* împreunată cu *Vaida Cămăraș* 187 fl. din repartițiune, regalități computeate în 63 fl., din stolă 50 fl. și cuartir.

Din diecesa Lugosului. Prin circularul consistorial din 29 Aug. Nr. 1361 se ordinéză fiecărui preot purtătoriu de matricule, ca în 30 a. c. să închie matriculele cu următoarea clausură: „În tenórea rescriptului Înaltului Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune publică dat 1 Aug. 1895 Nr. 39,633 intimat prin circulariul Veneratului Consistoriu episcopesc gr. cat. din Lugos dat 29/17 Aug. 1895 Nr. 1363 cu 1 Octobrie se începe purtarea matriculelor de stat prin organele din afară conform articolului de lege XXXIII ex 1894; deci presenta matriculă cu ziua de 30 Septembrie st. n. 1895 se închie, și de aici înainte, adecă dela 1 Octobrie st. n. 1895, această matriculă atât pentru botezați cât și pentru cununați și repausați se pórtă pe venitoriă prin preoți numai pentru usul și trebuința s. biserici. Apoi sub clausură să se subscrie respectivul preot purtătoriu de matricule și lângă subscrierea sa să pună și sigilul. — Prin circulariul din 13/1 Iul. 1895 se comunică clerului ordinațiunea ministrului de culte din 28 Iun. 1892 Nr. 22,120, în care se dispune, ca la redigerea nouelor cărți funduare beneficiile eclesiastice să se transcrie corect. — Prin circulariul din 29/17 Aug. Nr. 1290 se escrie concurs la *stațiunea cantor-docentală din Iezvin* (protopopiatul Timișórei) cu emolumente de 315 fl. salariu și 15 metri lemne de foc.

Întru mărirea lui Dumneșeu. Dl notariu cercual din Vestem *Ieronim Spornic* și soția sa din rivna de a se mări fondul bisericesc, în loc de a face pomană la 6 săptămâni pentru o repausată a lor, cu ocaziunea ridicării crucii au donat la cassa bisericii suma de 30 fl., pentru care faptă nobilă li-se aduce din partea curatoratului bisericesc mulțămintă publică.

Esamenul de maturitate supletoriu s'a ținut la gimnasiul superior gr. cat. din Blaș în 12 Sept. în prezența directorului suprem Kuncz Elek și a comisariului ministerial Putnoky Miklós. Examinați au fost 10 studenți dela gimnasiul din Năséud relegați pe câte trei luni și 5 studenți dela gimnasiul din Blaș relegați pe câte un an cu ocaziunea examenului de maturitate din 1893/4. Dintre Năséudeni unul e relegat încă pe trei luni din limba latină, éră dintre Blășeni doi au fost respinși pentru totdeuna; cealaltă au fost declarați de maturi. Cestiunea maturisauților ordinari dela gimnasiul din Blaș din anul scol. 1894/5 încă nu e resoluivă.

Convocare. Comitetul Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur, în puterea § 8 a Statutelor reuniunii, pentru alegerea de presidentă în locul decedatei *Maria Roman născ. Popescu* conchémă prin această adunarea generală extraordinară pe 17/29 Sept. a. c. d. am. la 2 ore în școala gr. or. din Mediaș cu adausul, că comitetul ține ședința extraordinară în aceeași di și localitate la 11 ore a. m. Mediaș 12 Sept. 1895. Presedinta prov. *Iustina Chendi*. Secretarésă *Sofia Pușcariu*.

Ridicarea tarifei pe zone. Se scie, că venitele căilor ferate de stat sunt prea mici în proporțiune cu cheltuelile, și finanțele statului stău rău. Pentru readucerea ecubriului în ministeriul de finanțe se plănuesce ridicarea tarifei pentru persoane și bagagiu. Clasa I se va cassa și în locul ei se va introduce o secție de lux cu preț ridicat de 50%. Prețurile pe clasa II vor rămâne neschimbate, éră cele pe cl. III vor cresce pentru distanțele mai mari. Prin această se conțéză la un venit de 600,000 fl. La bagagiu se ridică prețul cu 10 cr. de kg., prin ce s'ar realiza un venit de 2,000,000 fl.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardeal.

I.

Suprimarea vieții călugăresci.

(Continuare.)

Mănăstirile din Ardeal cărî mai există și astăzi, și despre cărî au rămas numai urme. Cumcă în Ardeal pre timpul, cându s'a început supremația calvină asupra bisericii românești au existat mănăstiri și călugări, se vede și de acolo, că până în ziua de astăzi mai sunt încă mai multe mănăstiri, era altele au pierit pôte numai în vécule trecut. Nu putem dice, ce e dreptu, că tôte mănăstirile aceste au existat încă înainte de era calvină. La totu casul înse cele mai multe din ele au trebuit să existe deja încă înainte de era acésta. Căci în era calvină nu e de crezut să se fie fundat nici una, deoarece pre atunci calvinii prin legi au suprimat viața călugărească. După era calvină dela s. unire încoace nu prea avem date istorice despre fundări de mănăstiri. Și așa cele mai multe din ele au trebuit să fie fostu ridicate încă din timpurile mai vechi decât calvinismul.

Tôte mănăstirile aceste înse pörtă timbrul mizeriei și alu culturii de totu primitive, câtu putem dice, cumcă călugării din ele voru fi dusu mai multu o viață pustnică, în ce ne întăresce și împrejurarea, că cele mai multe din ele sunt nu în comune, ci afară din comune și chiar și prin păduri.

În archidieceasa de Alba-Iulia și Făgărașu sunt în timpul de față următoarele mănăstiri: 1. La Lupșa, 2. La Magina, 3. La Ciunga, 4. La Petrila, 5. La Silvașu pre câmpie, 6. La Samartină pre câmpie, 7. La Șopteriu, 8. La Toplița, 9. La Strimba, 10. Mănăstirea din Alba-Iulia. După ce înse nici una din ele nu mai servește scopul, pentru cărî furu fundate, nemaî fiindu în nici una călugări, ordinariatul archidieceșan a decis centralizarea administrării puținei averi, ce o au, și folosirea venitelor spre alte scopuri bisericesci. Mai de multu episcopii nostri se îndatău a trimite cam în formă de esiliu la mănăstirile aceste pre câte unu preot, și chiar și câte unu profesor din Blașu cu purtări nu prea de laudă.

Pre teritoriul dieceșei de Gherla se află 1. Mănăstirea dela Nicula, cunoscută și ca locu de peregrinaju pentru creștini la serbătorea Sântă Mariei mari în fie-care anu. 2. Mănăstirea dela Bicsad în părțile ungurene, în carea mai sunt și astăzi călugări mai cu samă ruteni, înse deși e pre teritoriul dieceșei de Gherla, totuși ordinariatul de Gherla deprinde puțina jurisdicțiune asupra ei. 3. Mănăstirea dela Strimbulu, care fu fundat numai la 1765 prin nobilul Filipu Pachomiu Georgiu de Horgospatak. 4. Mănăstirea dela Moșeni. ¹⁾

Pre teritoriul dieceșei Lugoșului: 1. Mănăstirea Pristopolu și Silvașului lângă Hațegu fundat pre la 1560—1580 de Dôma Samăra fiica Domnului Moise principele României. 2. Mănăstirea Negoiului Rechitovei. 3. Mănăstirea dela Ploscabaia. 4. Mănăstirea dela Vaca în Zarandă, cărî tôte trei erau subordonate mănăstirii din Pristopolu și Silvașului. ²⁾

Pre lângă mănăstirile aceste Șaguna în istoria sa bisericăscă ne mai spune de mai multe mănăstiri, despre a căroru existență a aflatu numai din tradițiunile bătrânilor. Aceste sunt 1. Mănăstirea dela Deda. Ruinele bisericii mănăstirii acesteia se mai cunosc și astăzi. 2. Mănăstirea dela Somosfaldu lângă Clușu. 3. Mănăstirea dela Sâmbăta de sus. 4. Mănăstirea dela Porumbacul de sus. 5. Pre lângă aceea Șaguna mai susține, că au fostu mănăstiri mai pre la tôte satele de sub pôlele munților Făgărașului, așa la Berivoiulu mare, la Șercăța, la Șinca nouă, Persiani, Vinefia, Comana de sus și aire, și că și astăzi s'ar vedé ruinele mănăstirilor acestora. Ele furu nimicite din motive politice pre la anulu 1760, era averile li-s'au confiscat. ³⁾

* * *

Dispozițiunile dietei Ardelului cu privire la suprimarea vieții călugăresci între Români. Îndată ce reformațiunea a aflatu înțtrare în Ardeal, s'a început persecutarea călugărilor atâtu a celor apusan, câtu și a celor răsăriteni. Așa luteranii din Sibiu încă la anulu 1529, cându învățăturile noue de abia puseru picioarul în Ardeal, au datu unu edict, prin care au provocat pre

¹⁾ Veđi despre mănăstirile aceste Șematismul dieceșan de Gherla de spre anulu 1894 pag. 9 și 10.

²⁾ Veđi despre mănăstirile aceste Șematismul dieceșei de Lugoșu de pre anulu 1891 pag. 10.

³⁾ »Istoria bisericăscă« de Andrei Baronu de Șaguna t. II pag. 115 și uu.

călugări și pre cei de religiunea lor, să părăsescă Sibiulu în timp de trei zile, și încă sub pedepsă de morțe. ¹⁾

Scurtu timpu după aceea se vede, că călugării apusan au fostu scoși din țara înțregă, era mănăstirile lor prefăcută în școle, în cari se propunea învățăturile cele noue de credință, deoarece articolulu 10 alu dietei Ardelului dela 1557 vorbește despre lucrul acesta în chipul următoriu:

„Îndurându-sa Maj. Sa a concede, ca mănăstirile monachiilor scoși din țară să se prefacă în școle, și tinerimea să se înrețe într'însele prin ômeni pricepuți, totu din confesiunea Maj. Sale se întorcă spre scopul acesta mănăstirea din Oșorhei și cea din Clușu.“ ²⁾

Totu cam pre timpurile aceste se începuru persecuțiunile și asupra călugărilor românești, precum se vede din articolulu 37 alu dietei din Sibiu adusu mai sus, care impune călugărilor românești, cărî nu voru voi să se calvinescă, să se dispute cu episcopulu calvinescu Georgiu, și dacă și după aceea voru rămăne în credința lor, să fie scoși din țară.

Acésta se vede și din Partea III Titululu 53 Articululu 1 alu aprobatoru, care în originalulu magiaru sună astfel:

„Az mint hogy az oláh nationak vallása is nem a négy recepta religioiok közül való, úgy az a szerzet, melyben levők kalugyerekek nevezetnek, nem acceptáltatott, sőt inkább megtilalmaztatott; hagyattatik, annak okéért mostan is az országnak es fejedelmeknek szabados dispositiojokra, úgy hogy valamikor illendônek vagy szükségesnek itéllek teljességgel excludaltassanak.“ ³⁾

Din legea acésta a aprobatoru se vede, că tagma călugărească a Românilor încă înainte de ce s'ar fi adusu legea acésta fu oprită în țară. Atunci multu călugări, dacă nu se voru fi calvinitu, voru fi trebuit să fugă din țară. Se vede totuși înse și aceea, că au mai rămasu călugări românești pre ici colo. De aceea legea citată dispune, că cerându lipsa, și acești, cărî voru mai fi rămasu, să fie cu totul scoși din țară, ca țara să se curețe de totu de ei.

Pre timpul înse, cându domni în Ardeal Mihai eroul, se vede că multu călugări românești fugiți din Ardeal în România de frica calvinilor s'au reîntorsu érași îndărăptu. Pentru aceea articolulu 19 alu dietei ardelene dela Létzfalva din anulu 1600 dispune cu mare asprime, că „călugării (românești) de totu să fie proscrisi din tôte țara. De se va afla ver unulu, că a intrat sau va intra în contra edictulu țării, pre acela să-lu prindă, și despôie or și unde.“ ⁴⁾

Altecum chiar și la casul, cându nu ne-ar fi rămasu nici o urmă despre legile dietei Ardelului făurite spre nimicirea vieții călugăresci între Români, din netoleranța cea mare, cu carea aceeași dietă s'a purtat față cu călugării apusan, amu puté deduce, că nici față cu călugării români nu au fostu mai tolerantă. Bine grăesce despre lucrul acesta Șincai cându dice: „De au făcutu aceste Prințulu Georgiu I Rákotzi cu Ungurii cei ce se ținea de biserica apusulu, cărî erau totu de unu nêmu cu dînsulu, ce gândesce, că n'au făcutu elu cu Români cei de sub stăpânirea sa, cărî se ținea de biserica răsăritulu, și nu erau de unu nêmu cu dînsulu?“ Ba după ce biserica românească preste totu era multu mai puținu capabilă de resistență decâtu cea catolică, nimicirea vieții călugăresci între Români a fostu pentru calvinu unu lucru mai ușor decâtu nimicirea aceleiași vieți între catolici.

Principelul Ardelului încă la anulu 1579 i-s'a fostu datu dreptulu, că mitropolitulu româneșcu cu ocasiunna confirmării să-l pună condițiuni anumite. ⁵⁾ Este probabilă, că principii Ardelului încă de timpuriu au făcutu usu de dreptulu acesta. Casul cel mai vechiu cunoscut, cându principele s'a folosit de dreptulu acesta, este din anulu 1643, cându principele Georgiu Rákotzi a întăritu pre mitropolitulu Simeon Ștefanu numai pre lângă 15 condițiuni. Condițiunile aceste parte sunt îndreptate în contra dogmelor și usanțelor bisericii românești, cărî nu se unieau cu ale

¹⁾ Burian »Diss. de duplici ingressu Georgii Blaudratae« pag. 183 după »Archivul pentru filologie și istorie« de T. Cipariu pag. 279.

²⁾ »Libertatea cuscienței în Traosilvania« de I. M. Moldovanu în »Archivul pentru filologie și istorie« de T. Cipariu pag. 222.

³⁾ În versiune română: Fiindu-că nici religiunea națiunii române nu este dintre cele 4 recepte, așa nici cinulu acela, în care cei din elu se numesc călugări nu s'au primitu, ci încă s'au opritu. De aceea se lasă la dispozițiune liberă a țării și a principilor, că precum voru afla de cuviință sau de lipsă, cu totul să se escludeze.

⁴⁾ »Archivul pentru filologie și istorie« de T. Cipariu pag. 319.

⁵⁾ Veđi mai sus pag. 282.

calvinilor, parte privesc primirea dogmelor, usanțelor și instituțiilor calvinești în biserica românească.

Cu toate acestea este mirare, că în toate condițiile aceste nu se face nici cu un cuvânt amintire de ștergerea vieții călugărești între Români, cu toate că viața călugărească calvinilor le era foarte urâtă, și cu toate că condițiile se ocupă cu destule alte lucruri din biserica românească de mai puțină valoare ca viața călugărească.

Lucrul nu se poate explica altcum decât că pre la 1643 calvinilor le succese deja a nimici viața călugărească între Români, așa cât nu a mai fost de lipsă, ca principele să mai pună mitropolitului condițiuni și cu privire la călugări. Căci dacă în biserica românească ar mai fi fost și pre la 1643 călugări, carl ar fi jucat ceva rolă în viața bisericească, principele Georgiu Rakotzi n'ar fi întrelăsat a îndatora pe mitropolitul Simeon Ștefanu și la aceea, că din biserica sa să ștergă viața călugărească.

Totul la rezultatul acesta ajungem, și dacă considerăm cuprinsul cărții juridice numită *Zaconică*. Autorul necunoscut al opului acestuia și-a propus să scrie instituțiile bisericii românești de pre timpul său, ca să nu se uite „obiceiul cel bun”. Și cu toate acestea în cele 11 capitule, din care a stat opul, în nici unul nu s'a ocupat cu călugări. Aș pentru un fiu al bisericii românești călugării nu sunt un „obicei bun”? Autorul înse în biserica românească din Ardeal mai că nici nu cunoștea alte instituții, decât pre cele introduse de calvin. Întar de aceea pre timpurile lui a trebuit să încete viața călugărească publică între Români de tot, ceea ce a fost cauza, de nici nu s'a aflat îndemnat a se ocupa în tractatul său juridic cu călugări.

Deci precum din cele 15 condițiuni puse de Rakotzi la 1643 Mitropolitului românesc Simeon Ștefanu, chiar așa și din cuprinsul *Zaconicului* se poate deduce, că până la timpurile aceste dietei și principelui le-a fost succesul deja a nimici viața călugărească publică între Români. Altcum tăcerea lor despre călugări ar fi neexplicabilă.

Pre lângă aceste înse mai este încă o împrejurare, care ne ajută să credem, că până pre la mijlocul secolului al 17-lea calvinii și-au fost scopul de a nimici de tot viața călugărească între Români din Ardeal.

În răsărit cam de pre la secolul al nouălea există datina, că episcopul să fie din tagma călugărească. Nu se bazează datina

acesta pre nici un canon de al sinodelor răsăritene ecumenice sau topice. Chiar din contra canonul 10 al sinodului dela Constantinopol, care a întărit deciziunile sinodului ecumenic al șeptele dispune, că dacă un episcop s'ar face călugăr să nu mai albă dreptul a se reintorțe la episcopia sa. ¹⁾

Despre datina acesta se face mai întâi amintire la anul 879 în o epistolă a sinodului topicu dela Constantinopol către Papa Ioan. Sinodul înse nu s'a putut provoca la nici un canon în favorul datinei acesteia. ²⁾

Cu toate aceste datina că episcopul să fie din tagma călugărească, se observă în răsărit până în ziua de astăzi. Și chiar și după s. onire s'a observat până la episcopul Bobu. Era în România se observa cu rigore până în ziua de astăzi. Până în ziua de astăzi ni-s'au păstrat actele sfințirii mai multor mitropoliți românești din Ardeal de către mitropolitul Tergoviștei din România în jumătatea a doua a secolului al 17-le, cu care ocaziune, fiindcă ierarhia din România considera de ilegală alegerea mitropolitului nostru numai prin preoțime, pre mitropolitul nostru *pro forma* îl supunea unei noue alegeri prin arhierii. ³⁾ Astu-fel avem actul alegerii și al sfințirii mitropolitului *Iosif Budai* la 1680, al *Ioasafu* la 1682, al *Sava Vestemeanulu*, al *Varlaamu*, al *Teofilu* la 1692 și al *Atanasiu* la 1698.

Dintre aceștia *Iosif Budai*, *Ioasafu*, *Sava Vestemeanulu* și *Varlaamu* au trăit în perioada calvină. Cu toate aceste în actul alegerii și a sfințirii nici despre *Ioasafu*, nici despre *Sava*, nici despre *Varlaamu* nu se ține, că au fost călugări, deși despre cei mai mulți dintre contracandidații lor, cari erau din România și nu din Ardeal, se spune apriat că au fost călugări. Așa de pildă la alegerea și sfințirea lui *Ioasafu*, contracandidații au fost ieromonacul *Nicodimu* și ieromonacul *Parteniu*, la al *Varlaamu* contracandidații au fost egumenul *Partenie* și egumenul *Paisie*. Singur despre *Iosif Budai* se ține, că a fost ieromonac.

Abaterea acesta dela datina orientală arată probabil, că încetându viața călugărească în Ardeal, și mitropolitul a trebuit nu odată să se alesă din clerul seculariu.

(Va urma.)

¹⁾ Card. Pitra „Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta”. Roma 1868 t. II pag. 145.

²⁾ Cf. *Pidalion* foia 49.

³⁾ Vezi mai sus pag. 337 și uu.

Mârgeaua Gialmarei.

Novelă de Laicus.

(Continuare.)

Jocerau se învoi, și după ce-și vizitară încă odată revolverele și se convinseseră, că sunt bine umplute, se perdură prin desiș. Trecând mereu înainte și ferindu-se cu mare grijă, ca să nu fie observați de cei de lângă loc, ajunseră așa de aproape de ei, cât îi aușiau, cum vorbeau. Ce foios înse, că-i aușiau, când aceia vorbeau în limba arabă, și din totă convorbirea lor ei de abia înțelegeau vorbele „Gialmara”, „Omar” și „Iusuf”. Dar dacă nu înțelegeau mai mult, puteau la rindul lor, să-i vadă mai bine. Marabutul era trecut de șesezeci de ani. O lungă barbă albă îi cădea până pe pept. El n'avea pe trup decât tunica, a cărei coloare nu mai era de deosebit din mulțimea petecelor. Preste mijloc era încins cu o funie, de care atârna o sfără cu globurile de tot mari; ele erau aproape cât pumnul unui prunc. De altcum bătrânul era din cale afară slab. Trăsăturile feței îi erau aspre, în fruntea și obrazul strălucite de afunde crețe. Ochi îi erau băgați afund în cap, și acum păreau de o lucire înfiorătoare. Vorba îi ieșea puternic din gât ca la toți Arabii.

Față în față cu el era Beduinul; acesta nu putea să fie mai bătrân de patruzeci ori patruzeci și cinci de ani. El asculta la vorbele marabutului, dar cu toate acestea se

părea, că pricepe cu mult mai mult din gesturile lui. Din când în când de pe buze îi ieșea câte o injură arabă, când apoi învîrtia frigerea mai repede. De odată prietiniții nostri observară, că el are o legătură lată preste frunte, și că cămeșă, ce-i acoperia peptul, era plină de sânge.

Și acum după toate acestea nu era greu a deduce, ce vorbesc Arabii. Și fiindcă în convorbirea lor se aușia adese numele Omar și Gialmara, Sven deduse, că aci e vorbă de căpetenia Arabilor. Bana de pe frunte spunea, că Arabul când cu năvala asupra casei lui Jocerau fusese rănit mai tare ca ori care altul, și că sângele i-a curs în jos pe haîne. Fața și-a spălat-o de sânge în decursul timpului, haîna înse nu. După totă probabilitatea el fusese adus de vre unul din soții săi la marabut spre a fi îngrijit și leuit.

Ei erau așa de adânciți în convorbire, cât nu observară de loc apropierea Norvegianului și a colonistului. Și chiar de ar fi remarcat ceva sgomor, totuși mai iute ar fi crezut, că li-se va arăta profetul, decât că vor fi vizitați pe astfel de timp de așa omeni.

„Nu! Nici odată n'ași fi crezut,” esclama marabutul după puțină pauză, „că Omar își va termina cariera în acest chip! Nici odată n'ași fi gândit, că ochii negri ai unei hurii ar fi mai pătrundători ca iataganul unui Moslim! Gialmara mai are mârgele, dar sângele unui credincios e mai scump decât

toate fetele Franței! Și cui i-ar fi trecut prin minte, că îndrăznețul rege al pustiei va risipi puterile ostașilor pentru astfel de aventuri netrebnice! „Pisica pustiei” ar trebui ei să se cheme. Și cine e „mârgeaua” acesta, pentru care ești nevoit, să lași neatins chiar dreptul unui câne, pe care Allah îi pune la dispoziția ta? Și pentru ce n'ați aruncat o facă aprinsă în casa lui? Pentru ce nu i-ați astupat fântâna? De ce nu i-ați omorât vitele? De ce nu i-ați prădat holdele? De ce n'ați omorât pe acest ghiaur, când a alergat în ajutorul vecinului său? Sunt numărate zilele semilunei,” continuă marabutul cu tristeță, „nu pentru că doră Francezii ar fi prea puternici, ci pentru că fiii ei sunt prea debili!”

„Da, tu te-ai înșelat în Omar,” replică Beduinul. „Pentru el desfătarea simțurilor valoriză mai mult decât învingerile semilunei. N'a căzut ore jertfă plăcerilor lui și fiul meu? N'a batjocorit și neputința mea? Și ce ași și sci face împotriva lui? Eă, un soldat simplu, împotriva lui, a căpeteniei unui trib?”

„Blastemat să fie renegatul!” esclama marabutul ridicându-și pumnii spre ceriu. „Blastemat să fie și uitat de Allah!”

„Amin!” adause Beduinul murmurând.

Apoi bătrânul aruncă pe foc o prăjină lungă, și focul aștitat începu a pocni și a arde.

„Era de cinci spre zece ani, când atrase luarea aminte a șeicului, și au trecut deja patru luni, de când au dus-o cu forța din cortul meu, — patru luni au trecut, de când n'am mai auzit nimic de copila mea!“ povestea Beduinul cu glas plângător. „Și cu toate acestea eu știu, unde a ascuns-o, — dar, până când mă ține legat de persoana sa, până când mă distinge înaintea altora, până atunci nu pot întreprinde nimic spre a afla pe Roxana mea.“

„Dar bine, nu știu, ce-ți demandă legea, să faci la astfel de ocazii?“

„O știu: Să-mi răsbun! Ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte, viață pentru viață, ție profetul.“

„Ei?“

„Ei? Ță aștept timpul priincios! Și să nu crezi, că are să-mi scape. Răsbunarea nici la douăzeci de ani nu e târzie, scrie profetul, și eu îți jur, că mai bine las, să mă scuibe copiii cânelui de Francez pe barbă, decât să las nerăsbunată pe fata mea!“

Jocerau pricepu o parte din convorbirea acăsta, cealaltă parte o presupuse. El înțelese din ceea ce auzise, că amândoi oamenii aceștia sunt nemulțumiți cu șeicul, și că Beduinul îl urește mult, dar că de unde provine mânia acăsta, aceea nu și-o putea explica. Dar în sfârșit nici nu-l importa. El trase pe Sven de mânecă împărțându-i, că e timpul potrivit, să se arete. El se ridică deci repede din ascunzătorii lor și pășiră înainte.

Ivirea lor neașteptată produse asupra locuitorilor din peștera o impresiune grozavă. Amândoi păreau ca trăsniți. Ei se puseră iute în stare de apărare. Marabutul apucă în mână o prăjină lungă de stejar, care la un capet era prevădută cu vîrf de oțel, și o învîrtia de-asupra capului cu o agilitate neașteptată dela vrîsta lui. Apoi scose un strigăt sălbatic, propriu numai cântecului de război al Indianilor. Așa făcu și Beduinul. El își scose iute iataganul, se ascunse după focul, ce ardea, și care-i servia ca un paravan, și se puse în stare de apărare.

Dar se înșelără. Nici Norvegianul și nici colonistul nu se gândiau la nimic mai puțin decât la atac. Și chiar de aceea Jocerau pronunță cunoscutul: „Salem aleicum!“

La cuvintele acestea locuitorii peșterii se liniștiră puțin. Marabutul îi întrebă apoi dur, ce caută ei aci în acăstă oră nefundată. În întrebarea acăsta el se folosi de

limbajul îndatinat pe la frontieră. Sven nu înțelegea nici din acesta decât foarte puțin și astfel era mai mult numai ascultător.

„Am auzit,“ răspuse Jocerau, „că tu, venerabile bătrân, cetesci din stele faptele oamenilor.“

„Lăudat fie Allah!“ exclamă marabutul încreșindu-și mâinile pe pept. „Lăudat fie Allah, care dă unele daruri credincioșilor săi!“

„Ță eu locuiesc într-o colonie apropiată. . . .“

„Nu mai spune, căci te cunosc! Răspunde-mi numai atîta, ce poftesci dela mine?“

„Te rog, să cauți în stele, cum mi-ai mai puté recăpeta fata?“

„Ce le pasă stelelor de fata unui căne necredincios?“ replică superb marabutul.

„O, acăsta mi-o va puté spune de sigur venerabilul bătrân, care locuiesc în peștera acăsta, și căruia îi voi ști, să mă arăt recunoscător pentru bunăvoința acăsta.“

(Va urma.)

Bibliografie.

Înregistrăm cu bucurie aparițiunea fasc. II și III din cartea „Istoria Împăratului Traian și a contimpuranilor săi“ de Dr. Francke, traducere de P. Broștean. Capitulele, ce ni-se prezintă în aceste două fascicule, sunt menite, să deștepte tot mai mult atențiunea cetitorului asupra celei mai gloriose pagini din istoria poporului român. Aci ni-se descriu pe rînd Sarmisegethusa cu toate ale ei: acueductul, amfiteatrul, băile etc., apoi „Ad mediam“ (Mehadia de azi), Apulum, Napoca, Patamisa, cu un cuvînt cele mai de frunte cetăți ale Daciei. Urmăză Columna lui Traian cu descrierea primului și al doilea război dacic. Apoi războiele lui Traian în Asia, Getii și Dacii, războiele împotriva lor, puntea traiană, trecerea Dunării, cucerirea și colonizarea Daciei. Și apoi încetul cu încetul autorul ne duce mai departe în acăstă țară bogată espunându-ne cultul lui Zamolxe, căile militare, pasurile și preste tot noua față, ce Dacia a luat după ocupațiunea romană.

A apărut *Merceologia și tehnologia* de prof. *Arseniū Vlădu*, o broșură voluminoasă de 895 pag. destinată pentru școlile comerciale și tipărită din liberalitatea institutului de credit „Albina“. Adevărată liberalitate, cu care numitul institut promovă desoltarea și înmulțirea literaturii comerciale și financiare, merită totă lauda. Acăstă nouă carte a dlui Vlădu se ocupă de descrierea mărfurilor și proveniența lor și va face de sigur bune servicii comercianților și industriașilor.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcăie de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu Pentecostariul costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcii fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Istoria universală bisericească de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Liturgierii, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

edițiunea a doua, revădută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariu frumos în negru și roșu. — Prețul nelegat fl. 2.80, era legat în piele tare fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la oială 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliului, provincial prim edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliului provincial al doilea, edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

(29) 1-1

Convocare.

On. acționari ai înființării institutului de economii și credit ca societate pe acții „Sentinela“ în Satul-noi (R. Ujfalu) se invită prin acăsta la adunarea generală constituantă, care se va ține în Satul-noi în ședința protoprespiterală la 26 Septembrie st. n. 1895 la 2 ore după amăzi.

Ordinea zilei.

1. Constatarea, că capitalul social s'a asigurat prin subscrierea și solvirea acțiilor conform legii comerciale.
2. Statorirea statutelor.
3. Deciderea asupra constituirii societății.
4. Alegerea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere a societății.
5. Absolvirea fondatorilor.
6. Eventuale propuneri.

Satul-noi în 8 Septembrie 1895.

Fundatorii.

Cu deosebită stimă cuteză a încunoscuița pre Veneratulă Cleră greco-catolică, că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de

Iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericilor, în ce privește lucrul de măsari și de sculptură, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesoū ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratulă Cleră mă va împărtași ocașionalmente de prețuită-î încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să merită renumele cel bun, care mi-l'am câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându departările, prin acăsta capacitatea de concurență mi-s'a mărit.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritoră și fabric. de recuis. bisericesci.

(7) 31-?